

UKRAINIAN LABOR NEWS
Published semi-weekly under the auspices of The Winnipeg Trades and Labor Council
Subscription \$4.00 a year.

“УКР. РОБІТНИЧІ ВІСТІ”
виходить два рази в тиждень, згідно Рішення Рад Робітничого Руху.
Передплата \$4.00 на рік.

UKRAINIAN LABOR NEWS
con. Pritchard & McGregor Sta.
Winnipeg, Man.

ПО НЕВЧАСІ.

Збанкрутовані петлюрівці в Європі починають вже сповідати ся зі своїх гріхів, або вірніше сказати, злочинів. Коли вся їхня робота полегла до гори дном, вони тоді приходять до голови по розуму і починають співати таку пісеньку: Ну, і які ми були дурні, що покладали на сотвореного нами куміра таку велику надію.

Так, тепер і самі петлюрівці сидять на обломках існуючої в Європі системи петлюрівської “республіки”, як той Еремія на Єрусалимських розвалинах плачуть гірко, промовляючи: “Ми... в свій час по ламали державу ізза одного дурника в генеральській мундури”. (“Воля” ч. 12.)

В таких тоїх плаче відеська “Воля” в статі “Ще про троє китів”. Самі творили тих “дурників”, самі натягли на них генеральські мундури, самі їм поклялися а тепер самі і плачуть, бо “дурники в генеральських мундурах” сидять вже у Варшаві, допозичивши своїх поклонників на мілкумо.

Але крім “дурників в генеральських мундурах” є ще “три кити”, на авторитеті котрих старали ся петлюрівці збудувати таку свою “державу”, в котрій би вони могли панувати. І ті “кити” завели їх надію.

Перший з них старий Грушевський, над котрим “Воля” проливає свої “патріотичні” сльози. Так “він заслужив на те, щоб його, як святого Онуфрія, вправити в раму, примостити в “божницю” і берегти від пороку”.

Сидів би собі, мовляв, старий за рамами і дивив ся, як то діти бавлять ся в “політику”. Так де тоби, — його є всюди, як за гріш маку: в кооперативах Грушевський, в ІІ Інтернаціоналі Грушевський, в ІІІ Інтернаціоналі Грушевський і — о, горе! хто би міг сподіватися! — з соціалістичним представником в Берліні Коппом переговорює Грушевський! От тоби і святой патріотичний Онуфрій! Се вже не папський “дурником в генеральській мундури”, височинишнім із розбурханого революцією національно-міщанського шумовина. Се вже один з трох “китів”, на авторитеті котрого будувалась петлюрівська “республіка” і він пішов до Коппа!...

А ось і другий — Винниченко. “Ого їм, як белетриста — се громадське національне майно”, — каже та-ж сама “Воля”. — “Але та “ізводічка” лайка, що мутним потоком пливе зі сторінок органу Винниченка, ті випадки проти окремих діячів — недавніх однопартійників шановного листьменника, боють не лише по репутації ізбігаємих “младенців”, а перше всього по репутації самого Винниченка”.

Такими словами оплакують патріоти упадок своїх кумирів, до котрих вони так молилися. Признають ся серцем, як то не добре йти на осліп навіть за авторитетною “одиночкою”, та як гірко приходиться ся опісля за те кається. “Се кається, та нема воротів”. Нема вже за що вквітатися та до чого притупитися. “Дурники в генеральських мундурах” сидять у Варшаві та навязують зносини з Пласудським та з такими-ж “дурниками” денікінцями.

Два “кити” складають ся до більшовиків, а третій “народний співець” (Одесь) зводять “на переломі” приватні каваринні та грошеві рахунки з своїми “політичними” партнерами.

Остання надія, останній кумир петлюрівців — Кошиць зі своєю капелю поклали в критичне фінансове положення і “мусять з протягнутою рукою клякнутися” та просити милостині на прожиття. Таким робом “найдувший наш представник в міжнародній політиці (!) Кошиць і його Капелю” (важливі слова “Воля”) не можуть підтримувати більше трупа петлюрівщини.

Такий то оплаканий стан теперішньої петлюрівської обломщини!

Але одним тільки плачем за минувшину вони еще не задовольняють ся. Залишивши будовану власної “держави” на “троє китів”, вони кидають ся як запоморочені на всі боки, шукаючи “нових шляхів”, “нових підвалин”. Шкода зрідати з того, чого вже раз, хотів на дуже коротенький час поспробувати. Блескучі одержі з золотими вилогами, титули, чини, міністерська градоізність, — се все було так недавно і так скоро висмикнулось з рук... Ні, вони не можуть з тими погодитися: що все те вже пропало, що вже полетіло в безвісті. Вони хочуть спробувати всіх тих благ хотів же один раз, хотів на хвилину, і то як найкорше, бо жите так коротке. А вони так хочуть слави, поваги та міністерської градоізности... Ім хочеть ся панувати!

Але що робити і як розполити? На “китів” не втримали — треба шукати иншого виходу. І вони шукають. Наперед вони придумали (хотів може і за пізно, але ліпше пізно, як ніколи) нове гасло: “Україні всіх напрямків, єдиної і єдиної”.

Треба відразу зазначити, що під се “гасло” вони українського пролетаріату не закликають, ані не закликають сільської “мужви”. Роблять вони се не тому, що не хотять в своїх рядах мати сю “голлоту”, але тому, що на Україні пролетаріату нема; там є лише: “два Москалі, півтора Жиди та пів Українця”... (Чижевський в 12. ч. “Воля”.)

Славно, пане Чижевський! Так іх! А за селян не варто навіть згадувати... се темна маса. І так “Україні всіх напрямків, єдиної і єдиної”, відноситься ся лише до буржуазії (хотів лихого його знає, хто там тепер на Україні є а кого нема, бо націоналістичні і американські петлюрівці кажуть, що буржуазія на Україні нема) і буржуазній інтелігенції.

Але мало це того, щоб тільки з’єднати сю всю сметанку, треба еще дати їй якийсь напрямок, бо сама по собі, вона показала вже на ділі, що збудувати нічого не спосібна.

Отже, як каже Чижевський у “Воля”, “відповідь тут може бути тільки одна”. “Орієнтація на демократію (чи не типу Клеманса?) європейську або і всесвітню — з окола і на свій народ — в середній” (“Воля ч. 12.)

“Се для уряду”, — каже Чижевський, — “а для інтелігенції” він, як дуже добрий чоловічина, дає дозвіл “орієнтуватися ся” куди кому любо.

Не хочу бути пророком, але вже такі скажу: Будете, панове, плакати і по своїх нових “орієнтаціях”, як плачете тепер по “дурниках в генеральських мундурах” і по “троє китів”... Волинськ.

Словацький соціалістичний щоденник.

Словацькі товариші дня 4. марта переіменили “Robotnieke Noviny” на щоденник. Перше 16 роками “Rob. Nov.” почали виходити як тижневик, потому два рази, в останньому році три рази тижнево, а від 4. марта виходять як щоденник.

МИРОВІ НОТИ УКРАЇНСЬКОГО РАДЯНСЬКОГО ПРАВИТЕЛЬСТВА ДО ПОЛЬЩІ.

Нота перша, вислана 19. лютого с. р.

Від часу визволення Одеси, якого докано при допомозі робітничої та селянської армії С. Р. Р., червона українська армія зєднана під тою самою командою так само, як масове повстання українських селян і робітників причинило ся до того самого результату своєю героїчною боротьбою: територія С. Р. С. У. є тепер на величезних просторах визволена з ярма білої гвардії та наемників міжнародних імперіалістів Петлюри.

Революційний Всеукраїнський Комітет, створений владою робітників і селян України на те, щоб помагати та кермувати операціями червоних армії, покінчивши вже тепер своє завдане, зложив тепер свої функції. — а Центральний Виконавчий Комітет Рад Робітничих і Селянських делегатів та червоної армії України так само, як Рада Народних Комісарів, вибрана на 3-му Всеукраїнському Конгресі в марті 1919 року переіменав назвав виконуване найвищою владою Соціалістичної Соціалістичної Республіки України.

Новий Український Уряд складається з репрезентативних комуністів України, української комуністичної партії, боротьбистів і української партії лівих есерів та вважає своїм першим обовязком скликати на 15. червня с. р. 4-й конгрес Світів України, який матиме, як своє завдане установити остаточний склад уряду, так само, як міри, конечні для відновлення комуністичної, гірничої промисли і т. і., рільництва, відновити міст і сіл, знівечених війною. через пожари, рабунку та інші злочини банд Денікіна і Петлюри. Світовий Український Уряд повідомляючи про свою реконструкцію народи і уряди всіх країв проголошує рівночасно своєю неохотну постановою берегти незалежність і недоторканість соціалістичної соціалістичної Республіки та своє горяче бажане жити в мирі з усіма народами і всіми урядами, запрошуючи їх увійти в економічні і дипломатичні зносини з Україною.

З уваги на те, що в теперішню хвилину вороги українських робітників і селян шукають в деяких реакційних та шовіністичних кругах Польської Республіки допомоги для своїх контрреволюційних планів та намагають ся викнути польський народ проти його волі у війну з українським народом. Уряд Робітників і Селян вказує з окрема на необхідну конечність заключити мирові договори з Польщею, як се зазначив наш соціалістичний Світовий Уряд Росії в своїй заяві до польського уряду з 2. лютого с. р. Виловлюючи свою глибоку симпатію для визволення змагань робітників і селян усіх країв, Світовий Уряд України не має зовсім думки вєсти заборону політику супроти своїх сусідів та не хоче в ніякій мірі впливати силою, чи якою небудь інтервенцією на справи інших країв, на змаганє працюючих мас інших держав.

Нота друга, вислана 24. листопада с. р.

До Міністра Закордонних Справ. В своїому маніфесті до урядів і народів всього світа з 19. лютого робітничо-селянський Уряд Соціалістичної Республіки України вказує на спеціальну вагу, яку матиме для добра обох народів і урядів постановою заключити мир з Польською Республікою. Уряд поновлює своє бажанє, висловлене в минулому році перед польським делегатом в Москві Венцовским. Бажаючи дати новий доказ якнайширшої інтенції відновлення добрих сусідських взаємин з Польською Республікою — Робітничо-Селянський Уряд України пропонує урядові Польщі, якій належить у цілий ряд народних повстань проти Центральної Ради, німецької окупації, гетьмана Скоропадського, а виніци проти Директорії, з однією метою: усталити соціалістичну форму правління.

Робітничо-Селянський Уряд України згоджується на демаркаційну лінію, пропонувану союзним Урядом Соціалістичної Росії, на якій має здержати ся російсько-українська армія, що гонить банди білої гвардії Петлюри на територію України, про що вже була мова в мировій ноті Уряду Соціалістичної Росії.

Аномральний характер теперішніх відносин не може не мати шкідливого впливу на політичні та економічні взаємини Польщі і України, так як він спиноє віднову торговельних взаємин, проволікає національні конфлікти, штучно ворогами обох народів сотворє, та викладає оба Уряди в цілий ряд воєнних видатків та підготує ґрунт до безнастанних непорозумін.

Відновлене, се тепер вже втретє, Робітничо-Селянського Уряду, се найкращий доказ, що тільки такий Уряд утїшаєт ся довірем серед народу та закріпить ся в тому не тільки по городах, але й серед українських селян.

Принзав Польщею иншої влади на Україні, як робітничо-селянської влади, яку репрезентує Робітничо-Селянський Виконавчий Комітет та Рада Народних Комісарів України, влади, яка тепер панує в Донецькому угледіюльському басейну по Дністер, не могло би запевнити тривалого мира, значить не дало би запорук правильних взаємин між обома Урядами. Всікі спроби в сьому напрямку можуть викликати тільки ненависть до Польської Республіки, так само, як спроби імперіалістів центрально-європейських держав і Урядів держав антанті, що бажали воєнної окупації України, щоб викинути українських робітників і селян небажаний Уряд, викликали проти сих Урядів обурєне і їх оружний протест.

Доказом готовости до боротьби проти всякого занепадання волі українського народу є цілий ряд народних повстань проти Центральної Ради, німецької окупації, гетьмана Скоропадського, а виніци проти Директорії, з однією метою: усталити соціалістичну форму правління.

Робітничо-Селянський Уряд має надію, що ріжниця форми правління між Польщею і Україною не стане на перешкоді до заключєня мира. Поновляючи своє бажанє, ясно й виразно висловлене в маніфесті до всіх народів і урядів, що не ведеть ся агресивно політиці в відношенню до сусідів, що не робить ся ніякої мілітарної опресії, та не втручует ся у внутрішні справи інших урядів до змагань їх народів. Робітничо-Селянський Уряд Соціалістичної Республіки звертаєт ся до Уряду Польської Республіки з офіційною пропозицією розпочати мирові пертрататції для заключєня мирового договору та же на відповідь Польщі.

Раковський.

Арештованє Андрія Немєєвського.

За поміщенє в “Myśl i Niepodległość” статі, в яких підано критичні постановє державних урядників і польських судів, Немєєвского потягнує до судової відвічальности. А що сей не явив ся в суді, мимо дваразowego візваня, його арештовано і під конвоем відставлено до слідчого судії. Коли Немєєвський приє, що на дальше ставити ся в суді особисто, його звільнено.

Лєній дістав привітну телеграму від норвежської робітничої партії, яка числить 100.000 членів, з нагоди побіди червоної армії.

ВОЛИНЬ ПІД ПОЛЬСЬКОЮ ОКУПАЦІЄЮ.

В 47 ч. “Варшавського Словца” з 29. лютого є поміщена з Волині, в котрій читаємо: “На Волині, зокрема в Луцькому й Дубенському повітах, жите ще далеке від нормальної коали. Селяни тут, як і Володимирському повіті, голодують. Що дня в кождому селі переходять з торбами десятих людей, та в наших місцях багато не збереш. Богато людей живе ще й досі в землянках. Наслідком того є тиф. Правда, в останні часі подекуди почали видавати ліс, але клопіт про прохарчованє забирає увесь час: ніколи будувати ся. Скаржать ся на податки.

В тому часі, як населєне сих повітів само потребує поміщи, податок навіть в 20 до 50 марок видаєт ся тяжким. Богато сил і часу відбирають у селянина ріжні відбутки кінми, “стіжки” і таке инше. Полувина господарств без коней, черги дуже часті. “Хочіть ми ти продай”, говорять селяни.

Треба сказати, що подекуди під сим оглядом трапляють ся надужити. Так, у Боремільській волості Дубенського пов. жандарми брали кілька разів коней зі “стіжки”, щоб возити дивач сумнівного поведєня. Таке саме було в Полонківській волості Луцького пов. Крім роздратованя людности такої вчинки відочого не доводять.

Сподівають ся, що відбутком підводами облегчить ся бойна на час засіу. Так само зле стоїть справа з реквізиціоню салдатської одежи у селян.

“Служили у війську, заслужили військове убранє, — відповідають селяни, — иншого нема”. А такі бували випадки, напр. в селах Білчи, Малєві й ин. Дубенського повіту, коли в зимі, перед Водохрищем забрали у селян останні шинелі, останню білизну.

Шкіл на Волині дуже мало, більшість замкнена. Власти про відкритє їх у 1919-1920 р. не подбали, хоча селяни й клопотали ся про се. Часописий також нема. З рідка попадають “Варшавское Слово” і український “Вперед”.

Львівський “Вперед” з 14. марта містить кореспонденцію з Волині, в котрій між иншим читаємо: По статистичним даним, у Володимирському повіті площа незасіяних піль обіймає 90 пр., бракує коней 80 пр. При чому на всю людність повіту, 204 тисячі мешканців, припадає 25 тисяч коней і 12 тисяч коров. Через невдачну апровізацію повіту та голодуване селянської людности, сила худоби (особливо коней) продаєт ся на харч. Навіть у Ковельському повіті, що все відзначаєт ся скотарським наприємком господарств та тому завсігда мав значну скількість худоби, на 200 тисяч мешканців повіту остала ся коней всього 16 тисяч, овець з коровами 27 тисяч, овець 4 тисячі та свиний 9 тисяч. Число всіх знищених війною будинків сягає до 31 тисяч, при чому кождо 17.000 людности не має ні хатини, ні якогось хлівця. З усієж орної землі в повіті занято не більше 6 проц. В повіті особливо (в прифронтовій смугі) лютує голод і чим далі — то економічна криза стає грізнішою.

Мало чим краще й становить Луцького повіту. Правда, далі на полудневий схід під економічним оглядом людність почуває себе богато краще, але через відсутність лікарської допомоги людність там гине від заразливих пошестий. Так наприклад у Заславському (досить багатому повіті) нема села, де б шодено не вмирало 5 людей на тиф.

ТАЙНИ ТЮРЕМ В ПОЛЬЩІ.

Соціалістичний посол польського союму Пужак, який член соймової комісії обіжхав табори полонених і інтерв’ював їх в’язнів в Польщі, зложив нещадно своє справозданє в своїй. Його промова кладає дуже цікаве світло на таємні відносини, тому подаємо (за “Впередом”) найцікавіший місьця. “В’язниці, головню на окраїнах представляють ся страшно. Се просто трупарні. Тиф є в них найбільшим паном. А причиною його поширенє се очевидно перемелєне таборів в’язнів. Зновуж причиною перемелєння є факт, що у нас за багато нових властий, які мають право арештувати. А відтак арештантські справи віддаєт ся дуже повільно до перевіреня фактичних провин судом. Судні-ж знову є теж лиха обсаждені. Відчувають ся велика недостача персоналу, фахових сил а ті що й є то ізза матеріальних зглядів перекидають ся на адвокатів. Міністерство справедливости дивило ся на се байдуже а тимчасом справи інтер’юванних, полонених та політичних в’язнів лежать нетикані в безконечність. Серед таких відносин багато людей гине зовсім невинно.

Другою важною причиною як я вже сказав, переповненє в’язниць, се безконечна автономія адміністрацій наших властий, відносно права арештування на окраїнних землях. Арештує там головно, відділ дефеєзивний. В ньому найбільше людий зовсім нефахових, які держать ся девізи: без рукавичок робимо все, після нашої логіки і розумованя. Для сих людей не існують ніякі норми закона і правила а слідчий судія на дурно мусить шукати хочби і тини якоїсь провини. Дуже часто актом обжалования є коротка записка на клаптику паперу того змісту: Арештувати на припорученє поручника Х., а до сього долучена ще коротка кваліфікація вини: За больше-

визм, за агітацію, за перехід фронтової лінії і т. д. Але фактичних даних ніколи нема. Так пр. у Вильні є близько 900 в’язнів, 400 з них арештувань дефеєзивний відділ видно, що не за якісь там провини, бо в передодні приїзду комісії з місяця звільнив біля сотки людий.

Крім дефеєзивного відділу арештує також етапова і фронтова жандармерія. Оба сі відділи взаїмно себе поборюють і собі на злість співзаводничать, чого жертвою падають невинні люди. Через взаїмні образи і гніви ріжних командантів жандармерії терплять тільки невинні арештанти. Не говорю вже про хабарництво, крадіж магло не рабунки жандармерії. Сі закиди будуть подрбно провірені.

Також дуже сумним об’явом є факт, що жандармерія рекрутуєт ся з найгірших елементів, шумовин війська. Обсажденє її з арештантами є просто нелюдське. На порядку дня є знущанє над арештованими. А хіба тортурованє не впливає корисно на слідство. А в деяких в’язницях замикано арештованого до спеціальної шафи і в сей спосіб вимушувано потрібні чи прихильні проваждоному слідство, з’янаня. На деяких дуже важних становищах дефеєзивного відділу стрічаєт ся людий зовсім невідвічальних так пр. в Пінську був командантом фельдфебель, який мав як найдальше ідучу повновласть арештувати і звільняти людий.

В кримінальній поліції ні слідку бюровости, подекуда просто нема ніяких протоколів. Командант в’язниць дає часто поясненя тільки усно, що того увільнено а того арештував. А часто протоколи навіть в важних справах знайти можна було в приватних домах писарів. Через те часто дійсні злочинці гуляють на волі а сотки невинних мучать ся і гинуть.

“Апровізація в’язниць, рефе-

рував даді тов. Пужак, є просто страшна. Ні в одній тюрмі, а виділі ми іх аж 25 не стрінули ми ні одної порції м’яса. Люди їли якусь водянку закрушену морквою чи буряком, якою знаєдено також в’язнів хорих на тиф і червінку. Не бачили ми нігде правдивих харчевих пайок по в’язницях. Такий-же сумний санітарний стан в’язниць. Польщі нема нігде шпиталів, купалєн, віддушівень та ніякої сєргєрації-ждучих. Волоське ставало на голові, як ми звиджували табори в Луцьку, Рівнім, Пінську і Тернополі. При вході до келі не можна було зрозуміти чи то лежать трупи, чи хорі тифом, чи тільки що й захорілі. В одній садибі лежав разом з недужим трупом, для якого роблено шойно трумну. Бачили ми такі в’язниці в Рівнім і Луцьку, де нас просили, щоб ми не входили до келі, бо звідти виходить ся тільки з тифом.

І се не було перепадою. Там вмирало масово в’язні, адміністраційні урядники, сторожі, а ратувати їх не можна було, бо не було ні ліків, ні лікарів, а найважніших харчів і опалу. Коліж хто вийде щастливо з тифу, то ще довго мусить чекати на подаланє своєї справи. Всікі дезінфекції, контумації і пр. тривають в безконечність. Стрідну ми в’язнів, які вже другий рік чекають на слідство.

Ще грізніший стан в в’язницях в’язничих. Жовніри-військових в’язничих дослівно гинуть. Через 7 місяців не змінєт ся біля, просто повидляють терпеливість сих в’язнів, що можуть витерпіти таку каторгу. В Мінську цілий коридор в’язничих перемієно в успівове місце. Перед, приїздом комісії чистили його на гвалт в’язні. У Львові бачили ми келію зроблену в коридорі, де на каміній підлозі в землі магло ночувати 80 в’язнів. Коли додати до усього факт киданя голодних в’язнів до темниць, закованя в кайдани для примхи першого ліпшого наставника, виходить дійсно, що нема вже справедливости, яка поклялася кінець сим надужитям.

За правдиві надужити крадіжкі не сидить ніхто. Великих злочинців, що поповнили міліонові крадіжки увільняють ся признавши вартарми і пр., а сидять місяцями жовніри за крадіж хліба, оджіж чи таке инше. Такий стан, 6 — 8 місячній терпіння дають тільки пригожний ґрунт для большевицької агітації. Мимходом згадаю се факти, які викликають обурєне серед окраїного населєня — се безпідставні реквізиції. Так пр. в Луцькій губернії в громаді Пружанка видав староста Кружєвський приказ зловлення в протягу двох годин 50.000 рублів через те, що селяни мали якісь там порухунки з діврськими обшарами. Село окружено військом і забрано не лише тих 50 тисяч, але і весь добороб селян, а навіть живий инвентар. Такі факти не повинні мати місця в польській республіці.

Закінчуючи свою промову поставив посол Пужак ряд внесків до міністерства справедливости і союму. Домагаєт ся він рішучо санації тюремних відносин в Польщі під кождим зглядом. Амнестія повинна увільняти негайно всіх менше винних. Карне постановє належить до певної міри скоротити, щоб в’язні не мучили ся за ніщо, літами. Для сего конечню-уладити спеціальні правні комісії. Треба заагажувати як найбільше правників для негайного подаланя карних справ. В самих же в’язницях треба звернути головну увагу на поправу санітарних, харчевих та житєвих умовин. Коли можна, належало би знєсти заборону курєня у в’язницях, бо се стає великою мукою для в’язнів. Цілим рядом ще інших подрібних домагань закінчив посол Пужак свій реферат.

Шпирить “Українські Робітничі Вісті”

Передавайте з рук до рук, з хати до хати!